

Ma tänan kutse eest sellele konverentsile. See on ühtlasi ka meeldiv võimalus öelda paar sõna teemal, mis kuulub iseenesestmõistetavalt iga euroopaliku riigi elukorralduse juurde. See on ametiühingute, ettevõtjate ja valitsuse omavaheline regulaarne suhtlus töö tegemist puudutavate reeglite üle.

Selle „sotsiaaldialoogiks” nimetat protsessi tuum on vastastikune lugupidamine. See on mõistmine, et ettevõtja vajab kvalifitseeritud, motiveeritud ja oma tööd hästi tegevat tööinimest.

Et tööd saab teha turvalises keskkonnas väärilise palga eest.

Et töö tegemise õigusruum on stabiilne ja ettearvatav.

Et kõik muutused arutatakse eelnevalt läbi ja lepitakse kokku.

See on mõistmine, et kokkulepe töövaldkonnas on igal juhul parem kui tüli või vinduv teadmatus.

Mul on väga hea meel, et see konverents leiab aset vahetult pärast uue valitsuse ametisse astumist. See tähendab, et vähem kui nädalapäevad ametis olnud valitsus kuuleb täna nii kogemusi kui ehk ka uusi ideesid.

Sest parandage mind, kui eksin (ja eks te ise tea neid probleeme minust paremini) – viimastel aastatel on valitsus olnud sotsiaalpartnerina liiga passiivne ja tagasihoidlik.

Ideaalis võiks tõepoolest kogu arutelu jäädagi vaid ametiühingute ja tööandjate omavaheliseks asjaks. Riik sekkugu vaid vahemehena võimalike erimeelsuste puhul. Tegelikuses pole kõik niisama lihtne.

Esiteks annab avalik sektor ehk siis teisisõnu – riik ja omavalitsused – tööd väga paljudele inimestele, olles seetõttu oluline tegija tööturul. Äsjane valimiskampaania ja erakondade lubadused viitasid üheselt, et Eestil tuleb ette võtta rikkamates riikides ammugi käiv debatt palgapoliitika alal.

Vastandamise asemel tuleb leida ühiseid lahendusi. Ainult need lubavad majandusel edeneda, Eestil majanduskeskkonnana konkureerida ja riigiasutustel täita neile seadusega pandud ülesandeid.

Teiseks on valitsuse ja teiste riigivõimu asutuste pädevuses meid kõiki puudutava töökeskkonna kujundamine seaduste ja määruste kaudu. Me mäletame hästi, et mõni aeg tagasi arutati tuliselt võimalikku uut töölepingu seadust. Paradoksaalselt tuli välja nii, et valitsuse poolt seadusesse pakutud sätetega ei olnud rahul ei töövõtjad ega tööandjad.

Loomulikult asi takerdus. Ometigi ei vaidle keegi – ei ametiühingu esindajad ega tööandjad – täna enam vastu, et Eesti tööseadusandlus vajab ajakohastamist, kuivõrd Eestis on töö iseloom paljudes valdkondades oluliselt muutunud.

Samuti tuleb riiklikel asutustel, näiteks tööinspeksioonil, jälgida seaduste täitmist ja kokkulepetest kinnipidamist. Seda autoriteeti kellelgi teisel ei ole ja valitsus ei saa oma kohast sotsiaaldialoogi ümarlaua taga loobuda.

Sotsiaaldialoog on ennekõike partnerlus. See on vastuolude tsiviliseeritud ületamine, ühiste huvide ja ühise kasu leidmine. Üha keerulisemas ja erinevaid huve põimivas ühiskonnas puuduvad ühesed ja selged lahendused. Seetõttu eeldab edukas dialoog teadmisi kõigilt osalejatelt.

Eestis, mulle tundub, neid teadmisi väga palju ei ole ning neid ka ei edendata ega tutvustata. Minu teada näiteks ei õpetata tulevastele ärijuhtidele, kuidas ja kas üldse tuleks suhelda usaldusisikutega, ametiühingute ja töötajate esindajatega.

Samuti ei ole selliseid üheseid ja selgeid signaale välja andnud ka Eesti riik. Nii võibki juhtuda, et võimalikud investorid tulevad Eestisse äri ajama ning lähtuvad seejuures valedest eeldustest. Näiteks sellest, et palgad on siin ülimalt madalad, et ametiühinguid ei ole ning töökeskkonda reguleeriv seadustik puudub.

Meie teame, et see nii ei ole ega saagi olla. Aga paljud konfliktid jääksid olemata, kui teadmine meie töösuhete olukorrast ja töökultuurist jõuaksid võimalikult kiiresti ka Eestisse tulevate välismaiste ettevõtjateni. Koos sellega paraneks loodetavasti ka Eesti kui euroopaliku riigi rahvusvaheline maine.

Eesti on veel mõnda aega Euroopa Liidu erinevates abiprogrammides pigem abi saaja kui abi andja. Eesti napi ressursiga tööturul ei saa me lubada teadmatuse tõttu nurjunud ettevõtmisi. Ehk oleks siin abi koolitusest, miks mitte ka neist, mida on võimalik korraldada Euroopa Liidu abiprogrammide toel.

Ka sotsiaaldialoog vajab investeringuid ning võiksime seetõttu kaaluda selle meetme lisamist meie riiklikusse arengukavva.

Head sõbrad.

Viisteist aastat dialoogi ja ühiselt ületatud takistusi on selja taga. Miski ei ennusta meile täna, et järgmised viisteist aastat tulevad oluliselt lihtsamad. Probleemid teisenevad, aga nad ei kao. Nii näiteks ootab Eesti lahendust, nii uue valitsuse kui ennekõike ettevõtjate ja ametiühingute selget seisukohta võõrtöajõu küsimuses.

Majanduse tsükliline areng toob, nagu see termin isegi ütleb, kaasa nii tõuse kui langusi. Praegu oleme, veel oleme, üsnagi äkilise, kuid juba rahuneva tõusu faasis. Seetõttu on just praegu õige aeg kokku leppida võimalikud lahendused ka neiks olukordadeks, kui tõusu asemele tuleb langus või majanduse paigalseis.

Meie ja teie, meie kõik koos, võiksime kohe hakata arutama võimalust, kas Eesti tööturu osapooled ja riik on valmis selliseks ühiskondlikuks leppeks, nagu tegid aastate eest Soome ja Iirimaa. Me teame, kui suured olid nende riikide probleemid. Ja veelgi paremini me teame, kuhu need riigid ja nende majandus on ühiskondliku leppe toel tänaseks jõudnud.

See on meie kõigi ja Eesti tuleviku huvides. Kokkuleppest sõltub ühtede konkurentsivõime ja kasum ning teiste töökohtade turvalisus ja palgatase. Riigile tähendab see kokkulepe

maksutulused ja vajalikke investeeringuid. Aga ka muud – miks mitte ka näiteks ühisraha euro võimalikult kiiret kasutuselevõttu.

Selleks kõigeks soovin teile jõudu ja edu, pikka meelt. Ja ennekõike soovin kõigile lugupidamist dialoogipartnerite vastu.

Täna tähelepanu eest.